

میزگرد

ارزیابی تنش‌های ایران و آمریکا و تبعات آن برای افغانستان

۱۰ دلو/بهمن ۱۳۹۸

www.aiss.af

@AISS_Afg

@AISSAfghanistan

AISS-R-001-2020

میزگرد

«ارزیابی تنش‌های ایران و آمریکا و پیامدهای آن بر افغانستان»

انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان

۱۰ دلو/بهمن ۱۳۹۸

انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان، به روز پنج‌شنبه، مورخ ۱۰ دلو/بهمن ۱۳۹۸، میزگردی را با عنوان «ارزیابی تنش‌های ایران و آمریکا و تبعات آن برای افغانستان» برگزار کرد. هدف از این برگزاری میزگرد، بررسی منازعات اخیر میان ایران و آمریکا و پیامدهای آن بر افغانستان بود. محمود صیقل، سفیر و نماینده پیشین افغانستان در سازمان ملل متحد؛ پروفیسور بارت روبین، عضو ارشد مرکز همکاری‌های بین‌المللی دانشگاه نیویورک و عضو هیات مشاورین انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان و دکتر آرین شریفی، رئیس پیشین ارزیابی تهدیدات دفتر شورای امنیت ملی افغانستان از سخنرانان این میزگرد بودند. گرداندگی این برنامه را آقای ناصر صدیقی، پژوهش‌گر همکار انستیتوت به عهده داشتند.

در آغاز برنامه آقای صدیقی، در مورد پیشینه روابط ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران و تحولات اخیر بین دو کشور برای شرکت‌کنندگان برنامه معلومات دادند. به گفته آقای صدیقی، موضوع تروریسم یکی از عوامل عمده منازعه بین دو کشور است که ایران از سال ۱۹۸۴ از جانب آمریکا و غرب متهم به پشتیبانی از تروریسم و اقدامات هراس افگنی، حمایت از حماس، حزب الله و جهاد اسلامی می‌باشد. آقای صدیقی افزود، آمریکا بنابر دلایل ذیل ایران را متهم می‌کند.

۱- بمب‌گذاری پایگاه‌های نظامی آمریکا در سال ۱۹۸۳

۲- بمب‌گذاری پایگاه‌های نظامی آمریکا در سال ۱۹۸۳ برج‌های خوبر در عربستان سعودی

۳- حمایت از شبه‌نظامیان در لبنان، فلسطین، عراق، افغانستان و یمن

۴- ترور مخالفان در اروپا

۵- تهدید صدور جهاد در خارج از مرزهای کشور

بنابر گفته آقای صدیقی، دیدگاه ایرانی‌ها این است، که خودشان از پدیده تروریسم رنج می‌برد، عناصر دیگری مانند، مجاهدین خلق، گروه جندالله و دیگر گروه‌های خارجی و ضد نظام آسیب بزرگی به جامعه ایران وارد کرده است. حکومت ایران، همواره آمریکا را به پشتیبانی از عناصر ضد نظام و یا استراتژی تغییر نظام در ایران مهمم کرده است، ایران آمریکا را به بازی دوگانه در قسمت موضوعات حقوق بشری در ایران و شرق میانه متهم می‌کند که آمریکا حق استفاده صلح آمیز هسته‌ای ایران را به رسمیت نمی‌شناسد.

آقای صدیقی پیرامون همکاری‌های مشترک دو کشور نیز اشاره کرد که عبارت‌اند از:

۱- سرنگونی حکومت طالبان در افغانستان

۲- سرنگونی صدام حسین در عراق

۳- تبادل گروگان‌های آمریکایی و غربی

۴- جنگ بر ضد القاعده و دولت اسلامی در عراق

۵- روند صلح شرق میانه

۶- مبارزه در مقابل قاچاق مواد مخدر و قاچاق انسان

۷- بندر چابهار

سفیر محمود صیقل

سخنران نخست برنامه، آقای محمود صیقل بود، ایشان ضمن قدردانی از انستیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان برای برگزاری میزگرد، سخنان خود را از ریشه‌هایی تنش بین جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا آغاز کرده و ادامه دادند؛ تنش دو کشور، بعد از قتل آقای سلیمانی، فرمانده قدس سپاه پاسداران و حمله ایران بر پایگاه‌های آمریکا در عراق بی‌سابقه بوده است

و افغانستان را در یک موقعیت حساس قرار داده است، افغانستان در این راستا موضع‌گیری‌های پراکنده اما معقول داشته است. از دید آقای صیقل، پس‌لرزه‌های تنش‌ها بین دو کشور هنوز ادامه دارد و پیامدهای منفی آن برای افغانستان همه را نگران ساخته است. آقای صیقل افزود: اطلاعاتی وجود دارد که در این شب و روز فشارهایی از هر دو جانب بالای افغانستان وجود دارد تا به نفع‌شان موضع‌گیری نماید. ادعاهایی هم وجود دارد که لاف‌ها از طرف این تنش‌ها از افغانستان تقاضا دارد تا به نفعش دست به یک سلسله اقداماتی در ساحات تعاملات دیپلماتیک و امنیتی و تبادلات بانکی و تجارتي بزند.

به گفته آقای صیقل، جمهوری اسلامی ایران برای افغانستان یک همسایه بزرگ و با مشترکات زیاد و روابط تاریخی عمیق می‌باشد ولی مصروفیت‌های ایران در پانزده سال اخیر در شرق میانه (عراق، سوریه، یمن، لبنان، خلیج فارس) بسیار زیاد بوده است و در حال افزایش است. این باعث شده تا ایران روی همسایگی نیک خود (افغانستان) سرمایه‌گذاری لازم نتواند. از جانب دیگر ایالات متحده آمریکا برای افغانستان یک شریک استراتژیک است که در توسعه فزاینده بشری در بیست سال گذشته نقش مهم داشته است، اما در تامین امنیت و دفاع از ارزش‌های بزرگ حقوق بشری، دموکراسی و تعاملات با کشورهای منطقه، آمریکا موضع‌گیری‌های خاص خود را داشته که قابل تامل است. آقای صیقل اضافه کرد: ایران و آمریکا منافع مشترک نیز دارند که نمونه‌های بارز آن مبارزه با تولید و قاچاق مواد مخدر، قاچاق انسان و برای مدت طولانی در برابر خشونت طالبان به صورت مشترک مبارزه کرده‌اند، هنوز هم در قسمت پروسه صلح افغانستان مواضع هم‌سو دارند.

سیاست خارجی سه کشور

آقای صیقل گفتند: سیاست خارجی افغانستان در قبال ایران اقتصاد محور است اما از سوی دیگر، افغانستان تلاش دارد تا مواد موافقت‌نامه استراتژیک با آمریکا تطبیق شود، البته با درک واضح از عدم استفاده از خاک افغانستان علیه کشور سوم. به نظر آقای صیقل، سیاست ایران در تعامل با افغانستان در چند سال اخیر دارای موقف امنیتی با محور آب بوده و همکاری‌های دوجانبه با این مسئله گره خورده است. تعامل ایران با آمریکا زیادتر در ایجاد توازن قوا در شرق میانه متمرکز می‌باشد، ایران در تلاش

خروج نیروهای آمریکا از منطقه است تا توازن به نفع ایران منتج گردد. آقای صیقل گفت: آمریکا تلاش دارد تا افغانستان دوباره به سرزمینی که منافع آمریکا را تهدید کند، مبدل نشود و در تعامل با ایران، بیش تر متمرکز بالای امنیت اسرائیل و مسئله جریان نفت در منطقه می باشد. به گفته آقای صیقل، در شرایط فعلی سیاست کنونی افغانستان در قبال ایران، تنها اقتصادی است و ممکن این مسئله مشکل آفرین شود. افغانستان بهتر است با تحلیل اوضاع منطقه و جهان با ایران ترکیبی از سیاست امنیتی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را در پیش گیرد، البته با یک تمرکز نسبتاً بیشتر در بعد اقتصادی.

نگرانی های سه کشور

به گفته آقای صیقل، افغانستان از این نگران است که به میدان رقابت بین آمریکا و ایران تبدیل گردد. در حال حاضر افغانستان میدان رقابت بین بعضی کشورها است اما نگرانی از افزایش و تشدید رقابتها وجود دارد چون افغانستان با پاکستان مشکلات زیاد دارد و اضافه شدن ایران می تواند، اوضاع را وخیم تر کند. آقای صیقل افزود: تنش بین دو کشور شاید پروسه صلح با طالبان را نیز به تاخیر بیندازد. هم چنین نیروی شبه نظامی که توسط ایران حمایت می شود، تهدیدی برای افغانستان می باشد. آقای صیقل گفت، نگرانی های ایران عبارت از استفاده از خاک افغانستان توسط آمریکا علیه ایران، حضور داعش در افغانستان، تولید و قاچاق مواد مخدر و نفوذ کشورهای عربی به ویژه عربستان در غرب افغانستان می باشد. وی افزود، نگرانی اصلی آمریکا، استفاده ایران از گروه های افراطی بر ضد منافع و سربازان آمریکا در افغانستان است.

آقای صیقل ادامه داد: خشونت طالبان آمریکا را به افغانستان کشانید و ادامه خشونت توسط این گروه، ادامه حضور نیروهای آمریکا را در افغانستان حفظ خواهد کرد، به گفته آقای صیقل، در سال 1998 نیروهای آمریکا در افغانستان حضور نداشت اما یازده دیپلمات ایرانی در مزار شریف توسط طالبان به قتل رسید و نزدیک بود تا یک جنگ تمام عیار بین دو کشور منجر گردد. پس مهم است که به جای استفاده ابزاری از طالبان علیه همدیگر، بکوشند تا خشونت طالبان در افغانستان ختم گردد. آقای صیقل از آمریکا تقاضا نمود که اگر چینی برای تفاهم در مورد صلح افغانستان با ایران دارد بهتر است آنرا تقویه کند، اگر ندارد

بهرتر است آنرا ایجاد کند. به نظر آقای صیقل، افغانستان می‌تواند با یک دیپلوماسی فعال در تهران و واشنگتن، هر دو جانب را اطمینان دهد که از خاک ما علیه شان استفاده نخواهد شد.

پروفسور بارنت روبین

ضمن قدردانی از انستیتوت، بیان داشتند: ایالات متحده آمریکا کمک‌ها و پشتیبانی خود از نظام و پروسه صلح افغانستان ادامه خواهد داد اما از سوی دیگر طالبان همیشه در تلاش تخریب نظام موجود در افغانستان بوده‌اند. آقای روبین، در مورد تنش بین عربستان و ایران گفت: رقابت بین دو کشور نه تنها برای افغانستان بلکه برای تمام منطقه زیان بار می‌باشد اما در چند سال اخیر رقابت بین دو کشور بیش‌تر متمرکز در حوزه شرق‌میانه به‌خصوص در کشورهای چون سوریه، لبنان و یمن بوده است و افغانستان کمتر متاثر شده است.

وی ادامه داد: حضور نظامی آمریکا در افغانستان برای نیروهای نظامی و حکومت افغانستان یک عنصر حیاتی است اما از سوی دیگر این حضور برای بعضی کشورها از جمله ایران، روسیه، چین و حتی پاکستان تهدید تلقی می‌شود.

پروفسور روبین افزود: پیش از روی کار آمدن رییس‌جمهور ترمپ و خروج ایالات متحده آمریکا از توافق‌نامه هسته‌ای، ما شاهد بهبود روابط بین آمریکا و ایران بودیم و همه‌ی طرف‌ها آن‌را بهترین روش و گزینه برای روابط بهتر می‌دانستند اما به مجرد خروج آمریکا از برجام روابط به شکل فزاینده‌ای پُرتنش شد، ایالات متحده فشار حد اکثری را از طریق تحریم بالای ایران وضع کرد که رفتار و عمل کرد آمریکا در افغانستان را نیز تحت تاثیر قرار داده است. اگر چه آمریکا شرکت‌های خارجی را که سهم در توسعه افغانستان یا تصمیم به سرمایه‌گذاری در افغانستان داشت، از تحریم معافیت داد اما با آنهم بعضی شرکت‌ها برای گرفتن چنین امتیاز به مشکلات مواجه گردید. از دید آقای روبین، بعد از ترور جنرال سلیمانی توسط آمریکا دو کشور تا آستانه تقابل نظامی نزدیک شد و از سوی دیگر ایران نیز از سال ۲۰۰۷ بدین‌سو همیشه می‌گفت اگر آمریکا بالای ایران حمله کند در مقابل

یکی از پاسخ‌های ایران حمله بر نیروهای امریکایی در منطقه خواهد بود که افغانستان نیز یکی از کشورهای است که نیروهای امریکایی در آن حضور دارد. باید یادآوری شوم ایران توانایی بی‌ثبات کردن افغانستان را دارد. پروفیسور روبین گفت، ایران دست به کاری می‌زند که منافع ملی آن ایجاب کند اما مشکل این جاست که مشکلات آمریکا با ایران فراتر و مهم‌تر از منافع مشترک دو کشور در افغانستان می‌باشد. به گفته آقای روبین، ایران باید درک کند و این یک حقیقت انکار ناپذیر است که جنگ و بی‌ثباتی در افغانستان تاثیر بسیار منفی بالای ایران می‌گذارد.

آقای آرین شریفی

در ابتدا از انسیتوت مطالعات استراتژیک افغانستان برای برگزاری میزگرد پیرامون این موضوع تشکری کرده و افزودند: در مورد تنش اخیر بین ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران و پیامدهای آن بالای افغانستان بنابر چهار دلیل ذیل نگرانی جدی ندارم:

نخست: در چهل سال گذشته یعنی بعد از انقلاب اسلامی، روابط بین ایران و آمریکا به سردی گراییده و ساحه تقابل بین دو کشور شرق میانه بوده است و افغانستان از این رقابت‌ها در امان بوده است، حتا طی نوزده سال گذشته آمریکا در افغانستان حضور نظامی دارد اما هیچ وقت افغانستان میدان رقابت بین دو کشور نبوده است، به‌طور مثال، افغانستان با وجود تحریم ایران روابط اقتصادی و تجارتي خود با ایران ادامه می‌دهد.

دوم: منافع عمده ایالات متحده و جمهوری اسلامی در افغانستان در موازات هم قرار دارند، نه در تقابل. عمده‌ترین آن‌ها مسئله تروریزم و مبدل شدن افغانستان به پناه‌گاه امن برای گروه‌های افراطی که منافع هر دو کشور را هدف قرار خواهد داد. یعنی تقابل دو کشور در افغانستان منافع هر دو کشور را تهدید خواهد نمود.

سوم: منافع ایران در یک افغانستان امن و باثبات محقق می‌شود، منافع ایران در افغانستان عبارت از مبارزه با تروریسم است چون ایران از گروه‌های افراطی سنی در افغانستان نگرانی دارد. منافع دوم ایران، موضوع آب می‌باشد، موضوع سوم، مسئله مواد مخدر می‌باشد و موضوع چهارم، حضور مهاجرین افغان در ایران می‌باشد. اگر موضوعات نام‌برده را به دقت تحلیل و بررسی کنیم، درمی‌یابیم که تشدید بی‌ثباتی در افغانستان همه‌ی موارد را به خطر می‌اندازد و ایران نمی‌خواهد بخاطر مسایل کوچک منافع بزرگ خود را به خطر بیندازد.

چهارم: ایران مخالف جدی تشکیل و یا احیای دوباره امارت اسلامی در افغانستان می‌باشد با ذکر این نکته که ایران ممکن صلح سرد با بخشی از گروه طالبان که قبلاً تحت نفوذ ملا منصور بود، داشته باشد. به باور آقای شریفی، با تحلیل تنش‌های موجود بین ایران و آمریکا سه سناریوی مختلف (قوی، متوسط و ضعیف) را می‌توان پیش‌بینی کرد.

سناریوی الف: تنش‌های اخیر بین دو کشور به مرور زمان فروکش می‌کند و روابط بین آمریکا و ایران به حالت قبل از اتفاقات اخیر بر می‌گردد و از دیدگاه من این قوی‌ترین احتمال است بخاطریکه چهل سال است، دو کشور روابط دیپلماتیک ندارد. در این حالت تداوم جنگ نیابتی محدود در افغانستان ادامه خواهد یافت.

سناریوی ب: تنش‌های موجود بین دو کشور کم‌تر می‌شود اما به حالت عادی بر نمی‌گردد. در این حالت جنگ نیابتی دو کشور در افغانستان تشدید خواهد شد.

سناریوی ج: تنش‌های موجود بین دو کشور تشدید می‌شود و منجر به جنگ بین دو کشور می‌شود و احتمال آن ضعیف است اما ناممکن نیست. هرگاه بین دو کشور جنگ شود، افغانستان مستقیم میدان جنگ بین دو کشور خواهد شد چون آمریکا از پایگاه‌های خود از افغانستان علیه ایران استفاده خواهد کرد و در مقابل ایران مستقیم پایگاه‌های آمریکا را هدف قرار خواهد داد.

آقای شریفی در آخر افزود، ایران نسبت به حضور عربستان سعودی در افغانستان خیلی حساس تر از حضور آمریکا در افغانستان است و این مسئله را باید دولت و مردم ما جدی بگیرد بخاطریکه عربستان رقیب عمده و بزرگ ایدئولوژیک ایران در منطقه می باشد. حکومت افغانستان تلاش کند تا افغانستان فرصت همکاری بین کشورها باشد.

در آخر برنامه، دیگر اشتراک کنندگان نیز دیدگاه‌های خود را مطرح کردند.